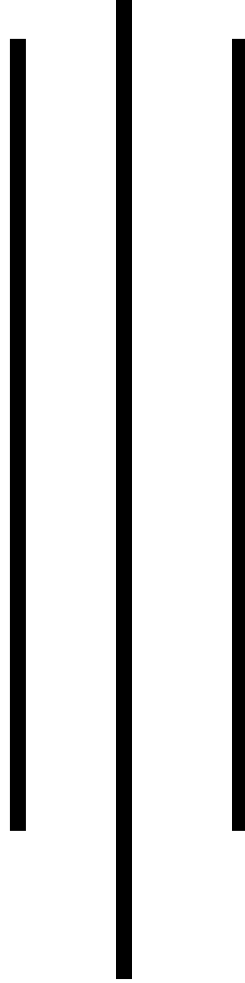

सम्पत्ति शुद्धिकरण (मनी लाउण्डरिङ्ग) निवारण ऐन, २०६४ बमोजिम
वित्तीय जानकारी इकाईमा सूचना पेश गर्नु पर्ने दायित्व भएका सरकारी
निकायले सम्पत्ति शुद्धिकरण तथा आतङ्ककारी कार्यमा वित्तीय लगानी
नियन्त्रण सम्बन्धमा पेश गर्नु पर्ने सूचना र जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धमा
जारी गरेको निर्देशन

सरकारी निकायलाई जारी गरेको निर्देशन नं. १

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
वित्तीय जानकारी इकाई
२०६६, चैत्र
लागू मिति: २०६७।१।१

नेपाल राष्ट्र बैंक
वित्तीय जानकारी इकाई

सम्पत्ति शुद्धिकरण (मनी लाउण्डरिङ्ग) निवारण ऐन, २०६४ बमोजिम वित्तीय जानकारी इकाईमा देहायका सरकारी निकाय (यस पछि सूचक संस्था भनिएको) ले सम्पत्ति शुद्धिकरण तथा आतङ्ककारी कार्यमा वित्तीय लगानी जस्ता अपराधको नियन्त्रण गर्न पठाउनु पर्ने सूचना तथा जोखिम व्यवस्थापनका सम्बन्धमा सम्पत्ति शुद्धिकरण (मनी लाउण्डरिङ्ग) निवारण नियमावली, २०६६ को नियम (७) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायका सरकारी सूचक संस्थाहरूलाई यस इकाईबाट यो एकिकृत निर्देशन गरी जारी गरिएको छः

- (क) कम्पनी रजिष्ट्रारको कार्यालय,
- (ख) मालपोत कार्यालय,
- (ग) भन्सार विभाग अन्तर्गतका कार्यालय,
- (घ) आन्तरिक राजश्व विभाग अन्तर्गतका कार्यालय,
- (ङ) यातायात व्यवस्था विभाग अन्तर्गतका कार्यालय,
- (च) सहकारी विभाग अन्तर्गतका कार्यालय,
- (छ) वाणिज्य विभाग अन्तर्गतका कार्यालय,
- (ज) उद्योग विभाग अन्तर्गतका कार्यालय,
- (झ) शिक्षा विभाग अन्तर्गतका कार्यालय,
- (ञ) अध्यागमन विभाग अन्तर्गतका कार्यालय,
- (ट) हुलाक सेवा विभाग अन्तर्गतका कार्यालय,
- (ठ) महानगरपालिका, उपमहानगरपालिका, नगरपालिका कार्यालय ।

१. सूचना दिनु पर्ने काम कारोवारको प्रकृति

सम्पत्ति शुद्धिकरण (मनी लाउण्डरिङ्ग) निवारण ऐन, २०६४, सम्पत्ति शुद्धिकरण (मनी लाउण्डरिङ्ग) निवारण नियमावली, २०६६ तथा यस निर्देशन बमोजिम सूचक संस्थाले आफ्ना सेवाग्राहीसँग सम्बन्धित काम कारोवारको सिलसिलामा कुनै पनि स्वदेशी वा विदेशी नागरिक, सेवाग्राही, फर्म, कम्पनी, संस्था वा निकायले सम्पत्ति शुद्धिकरण, आतङ्ककारी कार्य वा सम्बद्ध अन्य कसूरजन्य कुनै पनि कार्यहरू गरेको, गर्न लागेको वा गर्न प्रयास गरेको थाहा हुन आएमा वा देखिएमा वा देहाय बमोजिमको कार्य गरे गराएको वा गर्न लागे वा लगाएको पाईएमा वा शंका लागेमा सो कुरा शंकास्पद कार्य/गतिविधि/कारोवारको सूचनाको रूपमा वित्तीय जानकारी इकाईलाई तत्काल सूचना प्रदान गर्नु पर्नेछः-

१.१ नेपाल वा विदेशमा कुनै कसूर वा अपराधबाट प्राप्त वा प्रचलित कानून बमोजिम लान ल्याउन नमिल्ने कुनै पनि प्रकारको सम्पत्ति (रकम समेत), सोमा प्रयोग भएका वा गर्न खोजिएका वस्तु, उपकरण वा कुनै पनि श्रोत साधन जुनसुकै उपाय वा माध्यमबाट नेपालबाट विदेशमा वा विदेशबाट नेपालमा हुने स्थानान्तरण, ओसार पसार वा त्यस्तो प्रकृतिको कुनै कार्य गरे गराए वा गर्न लगाएमा,

१.२ नेपाल वा विदेशमा कुनै कसूर वा अपराधबाट प्राप्त रकम वा अन्य कुनै पनि प्रकारको सम्पत्ति प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा प्राप्त, धारण, भोगचलन वा प्रयोग गरेमा, त्यस्तो सम्पत्ति कुनै प्रकारबाट लगानी गरी प्राप्त गरेमा वा त्यसरी आएको वा बढे बढाएको सम्पत्तिलाई कानूनी रूपले प्राप्त गरेको, आर्जन गरेको सम्पत्तिको रूपमा भोगचलन गरेमा, धारण गरेमा वा प्रयोग वा उपभोग गरेमा वा त्यस्तो देखाउने कार्य वा सो सम्पत्तिसँग सम्बन्धित अन्य कुनै पनि कार्य गरेमा वा त्यस्तो सम्पत्तिको स्रोत लुकाउने

- वा त्यस्तो सम्पत्ति प्राप्त गर्ने व्यक्तिलाई कानूनी कारबाहीबाट बचाउने उद्देश्यले त्यस्तो सम्पत्ति रूपान्तरण गर्न, लुकाउन वा स्थानान्तरण गर्न कसैलाई मद्दत गरेमा,
- १.३ नेपाल वा विदेशमा कुनै कसूर वा अपराध गर्न गराउन प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष उद्योग, मद्दत, सहयोग, वा दुरुत्साहन गरे गराएमा,
- १.४ सम्पत्ति शुद्धिकरण सम्बन्धी ऐन, नियम वा निर्देशन बमोजिम सूचना दिनु पर्ने कसूरको बारेमा सूचना नदिएको, दिन नखोजेको वा लुकाउन प्रयास गरे गराएको अवस्था देखिएमा,
- १.५ सम्पत्ति शुद्धिकरण (मनी लाउण्डरिङ्ग) निवारण ऐन, २०६४ बमोजिम दिनु पर्ने वा दिएको सूचना/जानकारी कानून बमोजिम बाहेक असम्बद्ध पक्ष वा अन्य कसैलाई जानकारी दिएको वा दिन लगाएको देखिएमा,
- १.६ कसूर वा अपराधसँग सम्बन्धित सेवाग्राहीको रकम, सम्पत्ति अन्य सेवाग्राहीको भोग, स्वामित्व, प्रयोग, प्रचलनमा गएको, पठाएको, प्राप्त गरेको वा त्यस्तो गर्ने प्रयास गरे गराएको देखिएमा,
- १.७ कुनै वित्तीय कसूर वा अपराध गरे गराएको वा गर्न लागेको वा लगाएको अवस्था देखिएमा,
- १.८ कसूर वा अपराधसँग सम्बन्धित कुनै पनि सेवाग्राही वा संस्थाको पहिचान सम्बन्धी विवरण भएमा ।

२. आतङ्ककारीको पहिचान, कारोवारमा नियन्त्रण र सूचना

- २.१ सूचक संस्थाले संयुक्त राष्ट्र संघ, सुरक्षा परिषद्को निर्णय नं. १२६७ तथा सोसँग सम्बन्धित आतङ्ककारीका रूपमा सूचिकृत अल कायदा, तालिवान लगायत समय समयमा तोकिएका अन्य संस्था, समूह वा व्यक्ति र त्यस्तासँग सम्बद्ध कुनै पनि संस्था, समूह वा व्यक्तिसँग कुनै पनि काम कारोवार गर्नु गराउन हुदैन ।
- २.२ खण्ड २.१ बमोजिमको कुनै काम कारोवार सूचक संस्थामा रहे भएको पाइएमा वा थाहा पाएमा तत्काल रोक्का गरी शंकास्पद कारोवारको रूपमा यस इकाईलाई जानकारी पठाई सोको जानकारी अपराध नियन्त्रण गर्ने सम्बन्धित सरकारी निकाय वा अधिकारीलाई समेत दिनु पर्नेछ ।
- २.३ सूचक संस्थाले खण्ड २.१ बमोजिमका संस्था, समूह वा सेवाग्राही सम्बन्धी जानकारी संयुक्त राष्ट्र संघको वेभ साइट <http://www.un.org/sc/committees/1267/pdf/consolidatedlist.pdf> बाट प्राप्त गरी सोको पहिचान र नियन्त्रण गर्ने आवश्यक संयन्त्र तत्काल निर्माण गर्नु पर्ने छ ।
- २.४ सूचक संस्थाले सार्क, युरोपियन युनियन लगायत विश्वका विभिन्न अन्तरसरकारी अन्तर्राष्ट्रिय वा क्षेत्रीय संघ/संस्थाले आतङ्ककारीका रूपमा सूचिकृत गरेका कुनै पनि संस्था, समूह वा व्यक्ति र त्यस्ता कार्यसँग सम्बद्ध कुनै पनि संस्था, समूह वा व्यक्तिसँग कुनै पनि काम कारोवार गर्नु गराउन हुदैन र सो बमोजिमको कुनै काम कारोवार सूचक संस्थामा रहे भएको पाइएमा वा थाहा पाएमा तत्काल शंकास्पद कारोवारको रूपमा यस इकाईलाई जानकारी पठाई सोको जानकारी अपराध नियन्त्रण गर्ने सम्बन्धित सरकारी निकाय वा अधिकारीलाई समेत दिनु पर्नेछ ।
- २.५ नेपालको प्रचलित कानून वा कानूनी व्यवस्थाले अन्यथा गरेकोमा बाहेक सूचक संस्थाले विभिन्न मुलुकले आतङ्ककारी वा आपराधिक गिरोहका रूपमा घोषणा गरेका कुनै संस्था, समूह वा व्यक्ति र त्यस्तासँग सम्बद्ध कुनै पनि संस्था, समूह वा व्यक्तिसँग कुनै पनि

काम कारोवार गर्नु गराउन हुदैन र सो बमोजिमको कुनै काम कारोवार सूचक संस्थामा रहे भएको पाइएमा वा थाहा पाएमा तत्काल रोक्का गरी शंकास्पद कारोवारको रूपमा यस इकाईलाई पठाई सोको जानकारी अपराध नियन्त्रण गर्ने सम्बन्धित सरकारी अधिकारीलाई समेत दिनु पर्नेछ ।

२.६ देहाय बमोजिमका अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धी, सन्धी, सम्झौता बमोजिम गरेको कुनै पनि कसूरलाई शंकास्पदकारोवार अन्तर्गत राखी वित्तीय जानकारी इकाईलाई तत्काल सूचना दिनु पर्ने छ

- (१) सन् १९६३ मा सम्पन्न वायुयानभिन्न भएका कसूर तथा अन्य केही कार्य सम्बन्धी टोकियो महासन्धि (टोकियो कन्भेन्सन अन अफेन्सेज एण्ड सर्टेन अदर एक्ट्स कमिटेड अन बोर्ड एअरक्राफ्ट),
- (२) सन् १९७० मा हेगमा सम्पन्न भएको वायुयानको गैर कानूनी कब्जाको दमन सम्बन्धी महासन्धि (कन्भेन्सन फर द सप्रेसन अफ अनलफूल सिजर अफ एअरक्राफ्ट),
- (३) सन् १९७१ मा मन्ट्रियलमा सम्पन्न भएको गैर सैनिक हवाई उडानको सुरक्षाको विरुद्ध गरिने गैर कानूनी कारबाहीको दमन सम्बन्धी महासन्धि (कन्भेन्सन फर द सप्रेसन अफ अनलफूल एक्ट्स एगेन्स्ट द सेफ्टी अफ सिभिल एभिएशन),
- (४) सन् १९७३ मा सम्पन्न भएको कूटनैतिक प्रतिनिधि लगायत अन्तर्राष्ट्रिय रूपमा संरक्षित सेवाग्राहीहरु विरुद्धको अपराध निवारण तथा सजाय सम्बन्धी महासन्धि (कन्भेन्सन अन द प्रिभेन्सन एण्ड पनिश्मेण्ट अफ क्राइम एगेन्स्ट इण्टरनेशनल्ली प्रोटेक्टेड पर्सन्स इन्क्लूडिङ्ग डिप्लोम्याटिक एजेण्ट्स),
- (५) सन् १९७९ मा सम्पन्न शरीर बन्धक लिने विरुद्धको महासन्धि (इन्टरनेशनल कन्भेन्सन एगेन्स्ट द टेकिङ्ग अफ होस्टेजेज),
- (६) सन् १९८७ मा सम्पन्न आतङ्कवादको दमन सम्बन्धी सार्क क्षेत्रीय महासन्धि (सार्क रिजनल कन्भेन्सन अन सप्रेसन अफ टेरोरिज्म),
- (७) लागूऔषध तथा मनोदीपक पदार्थको गैर कानूनी ओसार पसार र बेचबिखन विरुद्ध संयुक्त राष्ट्र संघीय महासन्धी, १९८८ (यु. एन. कन्भेन्सन अगेन्स्ट इलिसिट ट्राफिक इन नारकोटिक ड्रगस् एण्ड साइकोट्रपिक सब्स्टान्सेस्, १९८८),
- (८) आतङ्कवादी कार्यमा वित्तीय लगानी दमन सम्बन्धी संयुक्त राष्ट्र संघीय महासन्धी, १९९९ (यु. एन. कन्भेन्सन फर द सप्रेसन अफ द फाइनान्सिङ्ग अफ टेरोरिज्म),
- (९) बहुदेशिय संगठित अपराध सम्बन्धी संयुक्त राष्ट्र संघीय महासन्धी, २००० (यु. एन. कन्भेन्सन अगेन्स्ट ट्रान्सनेशनल अर्गनाइज्ड क्राइम),
- (१०) भ्रष्टाचार विरुद्ध संयुक्त राष्ट्र संघीय महासन्धी, २००३ (यु. एन. कन्भेन्सन अगेन्स्ट करप्सन),
- (११) संयुक्त राष्ट्र संघ, सुरक्षा परिषदको निर्णय नं १२६७ तथा सोसँग सम्बन्धित अन्य निर्णय,
- (१२) आतङ्कवादी वा अन्य आपराधिक काम कारवाहीको विरुद्ध नेपाल पक्ष भएको अन्य कुनै महासन्धि, सन्धी, सम्झौता ।

३. शंकास्पद सूचना दिन सहयोग पुग्ने संभावित आधार

३.१ सूचक संस्थासँग नेपाली वा विदेशी सेवाग्राहीले गरेका वा गर्न खोजेका काम कारोवारको सिलसिलामा देहाय बमोजिमका कार्य गरेको, गर्न गराउन लागेको वा

त्यस्तो आशंका लागेको वा सोमा कोही कसैबाट प्रत्यक्ष वा कुनै पनि प्रकारको अप्रत्यक्ष सहयोग, लगानी, योगदान भएको वा हुन लागेको आशंका लागेमा वा त्यस्तो अवस्था महशुस भएमा वा जानकारी हुन आएमा उक्त परिस्थिति र अवस्थालाई तत्काल शंकास्पद विषयको सूचना दिने आधार मान्न सकिने छ ।

- (१) कसैले कर, भन्सार, मालपोत, विद्युत, पानी, टेलिफोन लगायत अन्य राजश्व वा सरकारी दस्तुर छुली वा नतिरी सम्पत्ति (रकम समेत) आर्जन गरेको देखिएको,
- (२) कसैको आर्थिक हैसियत, पेशा व्यवसाय वा काम कारवाहीबाट सामान्यतया आर्जन गर्न सकिने भन्दा फरक, अपत्यारिलो, अस्वभाविक वा जीवन स्तर नसुहाउदो आर्थिक कारोवार वा क्रियाकलाप गरेको देखिएको,
- (३) मनासिव माफिकको कारण नै नभई अचानक आर्थिक वृद्धि वा हैसियत देखिएको,
- (४) मनासिव माफिकको कारण नै नभई विगतको वित्तीय पृष्ठभूमि भन्दा तात्त्विकरूपमा फरक पर्ने वित्तीय हैसियत देखिएको वा सो बमोजिमको खरिद, निर्माण, व्यवसाय गर्न खोजेको वा त्यस्तो कार्य आयश्रोत वा आर्थिक हैसियतसँग मेल नखाने देखिएको,
- (५) आय श्रोत नखुलेको वा नखुलाएको वा श्रोतको बारेमा चित्तबुभ्दो विवरण प्राप्त नभएको,
- (६) मनासिव माफिकको कारण नै नभई वा प्रत्यक्ष रूपमा सम्बन्धित नभएको वा विना उद्देश्यको देखिएको,
- (७) काम कारोवारको सिलसिलामा प्रचलित कानून बमोजिम खुल्नु पर्ने पहिचान लगायत अन्य विवरण बिना कारण नखुलेको वा खुलाउन नचाहे जस्तो देखिएको
- (८) कुनै पनि काम कारोवारमा वित्तीय जानकारी इकाइलाई नियमित सूचना प्रदान गर्ने भनी कुनै सीमा तोकिएको भएमा सो सिमा भन्दा कम रकममा बारम्बार कारोवार भएको देखिएको,
- (९) कुनै कसूरको सिलसिलामा प्रहरी, अख्तियार, कर, राजश्व अनुसन्धान लगायतका अन्य अपराध अनुसन्धानकारी निकायले छानविन, अनुसन्धान तहकिकात गरिरहेको वा त्यस्ता निकायबाट खोजी भैरहेकाहरूसँग काम कारोवार सम्बन्धित रहेको,
- (१०) नेपाल राष्ट्र बैंक, बीमा समिति, धितोपत्र बोर्ड, स्टक एक्सचेन्ज, कम्पनी रजिष्ट्रार, सहकारी विभाग, वार काउन्सिल, चाटर्ड एकाउन्टेन्टस एशोसिएसन लगायतका अन्य नियमनकारी निकायले कारवाही शुरु गरेको वा कारवाही गरेकाहरूसँग सम्बन्धित रहेको काम कारोवारमा सूचक संस्थालाई पनि शंका लागेको,
- (११) कर्जा सूचना केन्द्र वा आफूले कुनै कालो सूचि वा जोखिमको सूचीमा राखेकासँग सम्बद्ध रहेको देखिई सोमा शंका लागेको,
- (१२) विदेशी अपराध अनुसन्धान गर्ने वा नियमन गर्ने निकाय वा सरकारले छानविन, अनुसन्धान तहकिकात वा कारवाही गरिरहेका सेवाग्राहीहरूसँग सम्बन्धित रहेको बुझिन वा थाहा हुन आएको,

- (१३) बालबालिका, महिला वा अनाथ लगायत अन्य कुनै पनि सेवाग्राहीको कुनै पनि प्रकारले हुने यौन शोषण, दुर्व्यवहार जस्तो कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (१४) जबरजस्ती तरिकाले रकम, चन्दा वा कुनै पनि प्रकारको सम्पत्ति वा अन्य वस्तु वा सहयोग लिने, दिने, दिन बाध्य गर्ने वा जबरजस्ती असुली जस्ता कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (१५) कुनै पनि वस्तुको तस्करी, अवैध पेशा, व्यापार, व्यवसाय, चोरी, डकैति, नक्कली वा अवैध उत्पादन, अपचलन वा अवैध ओसार पसार कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (१६) हातहतियार खरखजाना सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (१७) विदेशी विनिमय नियमित गर्ने सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (१८) ज्यान, चोरी, ठगी, कित्ते कागज, खोटा चलन, अपहरण वा शरीर बन्धक सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (१९) लागू औषध नियन्त्रण सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (२०) राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्य जन्तु संरक्षण सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (२१) मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार नियन्त्रण सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (२२) सहकारी सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (२३) वन सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (२४) भ्रष्टाचार निवारण सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (२५) बैङ्क तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गत कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (२६) बैङ्किङ्ग कसूर तथा सजाय सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (२७) प्राचीन स्मारक संरक्षण सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (२८) उपभोक्ता संरक्षण, कालोबजार नियन्त्रण, प्रतिस्पर्धा सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (२९) कम्पनी, वाणिज्य, आपूर्ति, यातायात व्यवसाय सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (३०) शिक्षा, स्वास्थ्य, औषधी, वातावरण सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (३१) वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (३२) चिन्ता, जुवा, चन्दा सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,

- (३३) भित्री कारोवार, भुटो कारोवार वा धितोपत्र, बीमा सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (३४) विनिमेय अधिकारपत्र सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (३५) निर्वाचन सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (३६) वैद्विक तथा औद्योगिक सम्पत्ति सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (३७) संचार, प्रसारण, विज्ञापन सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (३८) जग्गा घर, सम्पत्ति सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (३९) भन्सार, राजस्व, कर सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (४०) अध्यागमन, नागरिकता, राहदानी सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (४१) संघ/संस्था सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (४२) आप्रवासी बेचबिखन, अपहरण, बन्धक जस्तो कसूर गरी सम्पत्ति प्राप्त गरेको,
- (४३) नेपाल सरकारले आतंकवादी वा अपराधिक गतिविधिमा संलग्न भनि तोकिएको व्यक्ति वा संस्था, वा अन्तर्राष्ट्रिय रूपमा संयुक्त राष्ट्र संघले विभिन्न प्रस्ताव मार्फत आतंकवादी वा अपराधिको सूचीमा राखेको, वा आतङ्क, आतंककारी गतिविधि, आतंकवादी संगठन, संगठित अपराध, लागू औषध लगायत अन्य कुनै पनि किसिमका अपराधिक कार्यलाई प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष सहयोग पुऱ्याउनेसँग सम्बन्धित रहेको,
- (४४) स्वदेशी वा विदेशी संचार माध्यमहरूले अपराधका सम्बन्धमा कुनै व्यक्ति वा संस्थाका बारेमा गरेको टिप्पणी वा समाचार सम्प्रेषणका आधारमा हेर्दा सूचना गर्नु पर्ने प्रकृतिको देखिएको,
- (४५) शंकास्पद कारोवार गर्न प्रयास गर्नेसँग सम्बन्धित रहेको वा कुनै पनि किसिमले शंकास्पद, सम्पत्ति शुद्धिकरण, आतंककारी वा अपराधिक गतिविधिबाट वा सोलाई प्रोत्साहन गर्ने गरी गरेको वा भएको देखिने वा शंका लाग्ने कारोवार वा कुनै पनि हिसावले अस्वाभाविक वा शंकास्पद देखिएको,
- (४६) बिना कारण बारम्बार पिक आवर वा भिडभाडमा मात्र काम कारोवार गर्न आउने देखिएको,
- (४७) काम गराउनु पर्ने कर्मचारीसँग अनुचित वा अस्वभाविक नजिकको सम्बन्ध राख्न खोजिएको,
- (४८) एक भन्दा बढी असम्बन्धित ग्राहकको समान ठेगाना भएको,
- (४९) नगद बाहेकका उपकरणबाट काम कारोवार गर्नु पर्ने अवस्थामा पनि नगदमै काम कारोवार गर्न खोजेको, निश्चित रकम भन्दा माथि नगदमा काम कारोवार गर्न नसकिने भनी तोकिएको सीमा भए सो सीमामा नपार्न सीमा भन्दा बाहेकको रकम नगदमा कारोवार गरेमा वा सो छल्ल टुक्रा टुक्रा गरी नगदमा

- कारोवार गरेमा वा कुनै संस्था, व्यक्ति वा कारोवार मात्राको आधारमा नगदमै कारोवार गर्नु पर्ने नदेखिए तापनि नगदमा कारोवार गर्ने गरेको पाएमा,
- (५०) अनुमति लिनु पर्नेमा नलिई वा नविकरण गर्नु पर्नेमा नगरी कारोवार गरेको वा गर्न खोजेको,
- (५१) प्रचलित कानून बमोजिम नियमनकारी वा तालुक निकायले अन्य आधार दिएकोमा सोका आधारमा शंकास्पद देखिएको,
- (५२) सम्बन्धित ऐन, नियम, निर्देशन बमोजिम सूचक संस्थाले उपयुक्त ठानेका अन्य आधार भित्र परेको,
- (५३) कुनै फर्म, कम्पनी, संस्था वा निकायसँग सम्बन्धित सेवाग्राहीको आर्थिक हैसियत काम कारोवारको सिलसिलामा अस्वभाविक वा अपत्यारिलो देखिएमा,
- (५४) कसैले आफ्नो काम कारोवार लुकाउन आफू बाहेक अन्य व्यक्तिको नाममा काम कारोवार गरेमा गर्न खोजेको देखिएमा,
- (५५) प्रचलित कानून बमोजिम कुनै अन्य कारणले शंकास्पद देखिएको,
- (५६) माथि उल्लिखित कार्यमा मतियार भई वा सहयोगीको रूपमा कार्य गरेको ।

४. कम्पनी रजिष्ट्रारको कार्यलयसँग हुने काम कारोवार सम्बन्धमा शंकास्पद काम कारोवार पहिचानका थप आधार

कम्पनी रजिष्ट्रारको कार्यलयले कुनै सेवाग्राहीको आफूसँग सम्बन्धित काम कारोवारका सिलसिलामा देहायका आधारलाई शंकास्पद कारोवारको पहिचानका थप आधारको रूपमा लिई वित्तीय जानकारी इकाइलाई सूचना गर्न सक्नेछ ।

- (१) आफ्नो आर्थिक हैसियतले नभ्याउने गरी धितोपत्रमा लगानी गरेमा,
- (२) लगानीको श्रोत नखुलाएमा वा खुलाएको श्रोत स्पष्ट र विश्वनिय नभएमा,
- (३) गैर कानूनी कार्य वा कर, राजश्व छली जस्ता कार्यबाट प्राप्त रकम लगानी गर्न आएको पाइएमा,
- (४) लगानीकर्ताको स्पष्ट पहिचान हुने कागजात पेश नगरेको पाइएमा,
- (५) एकले अर्काको नाममा लगानी गरेको पाईमा वा शंका लागेमा वा कम्पनीको देखिने लगानीकर्ता र वास्तविक लगानीकर्ता वा हिताधिकारी फरक भएको शंका लागेमा,
- (६) अपराधिक क्रियाकलापमा संलग्न व्यक्ति लगानी गर्न आएको शंका लागेमा,
- (७) एक भन्दा बढी कम्पनी दर्ता गर्न चाहने लगानीकर्ताले सधै एउटै श्रोत देखाई सो श्रोतले खाम्ने नदेखिएमा,
- (८) अविश्वसनीय प्रकृतिको हिसाव किताब वा विवरण देखाएमा, कम्पनीले पेश गरेको कागजात सही सत्य नभएमा वा गैर कानूनी कार्य गरेको पाइएमा,
- (९) आवश्यक विवरण लुकाएमा वा दिन नखोजेमा वा कर, राजश्व छल्ने अन्य प्रयास गरेको पाइएमा,
- (१०) सम्पत्ति शुद्धिकरण वा अन्य अपराधिक कार्य गर्न कम्पनी दर्ता गर्न लागेको शंका लागेमा,
- (११) कसैले सम्बन्धित कर्मचारीलाई सीमा वा सो भन्दा बढीको कारोवारको सूचना नगर्नका लागि आर्थिक प्रलोभन देखाएमा वा अन्य प्रभावमा पार्ने प्रयास गरेमा कारोवारलाई स-साना भागमा बाँडी सीमा भन्दा कमको कारोवार देखाउने प्रयास गरेमा,

- (१२) कम्पनीको शेयर अस्वभाविक रुपमा खरिद/बिक्री हुदै गएमा वा नामसारी, हस्तान्तरण भएको पाइएमा,
- (१३) एउटै लगानीकर्ता फरक फरक कम्पनीमा अस्वभाविक रुपमा संलग्न हुने गरेको पाइएमा,
- (१४) गैर कानूनी वा आपराधिक कार्य गर्न कम्पनी दर्ता गर्न लागेको शंका लागेमा,
- (१५) कम्पनी गैर कानूनी कार्यमा लागेको पाइएमा वा कार्यालयको कारवाहीमा परेमा,
- (१६) कम्पनीको हैसियत कमजोर हुदै जाने र सोमा संलग्न लगानीकर्ताको आर्थिक हैसियत बढ्दै गएको जानकारी हुन आएमा वा कम्पनीको आर्जन राम्रो भएता पनि सोमा संलग्न लगानीकर्ताको आर्थिक हैसियतमा तात्त्विक परिवर्तन भएको नदेखिई शंका लागेमा,
- (१७) कम्पनीमा कारोवारको अनुपातमा अस्वभाविक रुपमा आय नभएको देखाएमा,
- (१८) कम्पनीको कर्जा रकम मात्र बढ्दै जाने र आम्दानी अस्वभाविक रुपमा घट्दै जाने गरेको पाइएमा,
- (१९) धितोपत्र अस्वभाविक रुपमा खरिद/बिक्री हुदै गएमा वा नामसारी, हस्तान्तरण भई कर, राजश्व छलीको शंका सिर्जना गरेमा वा एउटै व्यक्ति मनासिव माफिकको कारण बिना कर छल्ने वा अन्य कुनै गलत उद्देश्यले नयाँ नयाँ कम्पनी खोली काम कारोवार गरिरहेको शंका लागेमा वा थाहा भएमा,
- (२०) सम्बन्धित प्रचलित कानून बमोजिम कार्यालयले पहिचान गरेका अन्य आधारमा ।

५. कम्पनी रजिष्ट्रारको कार्यालयले सीमा कारोवारको विवरण दिनु पर्ने

कम्पनी रजिष्ट्रारको कार्यालयले सम्पत्ति शुद्धिकरण निवारण ऐन, २०६४ को दफा ७ बमोजिम नेपाल राष्ट्र बैंकबाट तोकिएको रु दश लाख वा सो भन्दा बढी रकम धितोपत्रमा लगानी गर्ने सरकार, सरकारी निकाय, सरकारी लगानी भएका कम्पनी, नियमनकारी निकाय बाहेक अन्य कुनै पनि व्यक्ति, कम्पनी वा संस्थाले धितोपत्रमा गरेको लगानीको सम्बन्धमा सम्बन्धित कम्पनीबाट कम्तीमा देहाय बमोजिमको विवरण खुल्ने फर्म भराई सो रकम चुक्ता भएको मितिले सात दिन भित्र यस इकाईमा पठाउने व्यवस्था गर्नु पर्ने छ ।

कम्पनीको नाम, ठेगाना:					
क्र.स.	लगानीकर्ताको नाम, थर	स्थायी तथा बसोवास ठेगाना, (फोन नं., मोवाइल नं. समेत)	धितोपत्रको किसिम	लगानी रकम	लगानीको श्रोत

६. मालपोत कार्यालयसँग सम्बन्धित काम कारोवार सम्बन्धमा शंकास्पद काम कारोवार पहिचानका थप आधार

मालपोत कार्यालयले कुनै सेवाग्राहीको आफूसँग सम्बन्धित काम कारोवारका सिलसिलामा देहायका आधारलाई शंकास्पद कारोवार पहिचानका थप आधारको रुपमा लिई वित्तीय जानकारी इकाइलाई सूचना गर्न सक्नेछ:

- (१) आर्थिक हैसियत वा उचित श्रोत नदेखिएको सेवाग्राहीले ठूलो रकम तिरी घर जग्गा खरिद गरेमा,
- (२) राजश्व, रजिष्ट्रेशन दस्तुर छली कारोवार गरेमा वा सो गर्ने उद्देश्यले चलन चल्लीमा महंगो पर्ने घरजग्गाको मूल्य कम देखाई वा अस्वभाविक रुपमा टुक्रा टुक्रा गरी बिक्री वितरण, हस्तान्तरण वा दान बकस गरेमा,
- (३) घरजग्गा खरिद गर्न आउने सेवाग्राहीले रकमको श्रोत खुलाउन नमानेमा वा श्रोत विश्वसनीय नभएमा,
- (४) मनासिब कारण वा प्रचलित कानून बमोजिम व्यवसायको सिलसिलमा बाहेक एकै सेवाग्राहीले बारम्बार ठूलो रकमको घर जग्गा खरिद गरेमा,
- (५) पटक पटक घर जग्गाको कारोवार गर्ने एकै सेवाग्राहीको परिचय फरक पर्न गएमा,
- (६) एकै सेवाग्राहीले धेरै मालपोत कार्यालयहरुबाट घर जग्गा रजिष्ट्रेशन पास गरेको थाहा हुन आएमा,
- (७) मालपोत कार्यालयको कर्मचारीलाई सीमा वा सो भन्दा बढीको कारोवारको सूचना नगर्नका लागि आर्थिक प्रलोभन देखाएमा वा अन्य प्रभावमा पारेमा वा सो को प्रयास गरेमा वा काम कारोवारलाई स-साना भागमा बाँडी सीमा भन्दा कमको कारोवार देखाउने प्रयास गरेमा,
- (८) कसैले आफ्नो परिवार बाहेक अन्यका नाममा ठूलो मूल्यमा घर जग्गा खरिद गरेमा,
- (९) घर जग्गा खरिद गर्ने सेवाग्राहीले केही रकम वैधानिक श्रोतबाट जुटाएको देखिए तापनि बाँकी रकम अन्य तरिकाबाट प्राप्त भएको शंका लागेमा,
- (१०) भिन्न उद्देश्यका लागि खुलेका पर्म, कम्पनी, संस्था वा निकायका नाममा उद्देश्य विपरित ढंगले ठूलो परिणाममा घर जग्गा खरिद/बिक्री भएमा,
- (११) कसैले जग्गाको रजिष्ट्रेशन पास भएको छोटो अवधिमा अस्वभाविक रुपमा उल्लेख्य रकम वृद्धि सहित रजिष्ट्रेशन पास गर्न आएमा,
- (१२) उल्लेख गरिएको पेशा, व्यवसाय वा काम कारोवार र खरिद रकमको बिचमा तालमेल नभएमा,
- (१३) संस्था, कम्पनीले घरजग्गा किन्ने बेच्ने गर्दा रकम व्यक्तिले रकम तिर्ने लिने गरेमा वा केही वा महत्वपूर्ण रकम व्यक्तिको भएको पाइएमा,
- (१४) समान्यतया चलन चल्ली नै नभएको वा त्यति रकममा खरिद बिक्री हुन सक्छ भन्ने अनुमान गर्न नसकिने वा अस्वभाविक घटी वा बढी मुल्यमा खरिद बिक्री भएमा,
- (१५) अस्वभाविक रुपमा बढी कर, राजश्व तिर्न चाहेमा वा तिरेमा,
- (१६) सम्बन्धित प्रचलित कानून बमोजिम मालपोत कार्यालयले पहिचान गरेका अन्य आधारमा ।

७. मालपोत कार्यालयले सीमा कारोवारको विवरण दिनु पर्ने

मालपोत कार्यालयले सम्पत्ति शुद्धिकरण निवारण ऐन, २०६४ को दफा ७ बमोजिम नेपाल राष्ट्र बैंकबाट तोकिएको जग्गा खरिद/बिक्रीमा रु तीस लाख र घरजग्गा खरिद बिक्रीमा रु. पचास लाख वा सो भन्दा बढी रकमको खरिद बिक्रीको कार्य भएमा सरकार, सरकारी निकाय, सरकारी लगानी भएका कम्पनी, नियमनकारी निकाय बाहेक अन्य कुनै पनि व्यक्ति, कम्पनी वा संस्थाको

खरिद बिक्रीको सम्बन्धमा कम्तीमा निजहरुको नाम थर, ठेगाना, खरिद/बिक्रीको रकम, रकमको श्रोत समेतको विवरण खुल्ने वा राजश्व अनुसन्धान विभागले तोकको फर्म भराई सो काम भएको मितिले सात दिन भित्र यस इकाईमा पठाउने व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

८. कर कार्यालयसँग सम्बद्ध बिषयमा शंकास्पद काम कारोवार पहिचानका थप आधार

कर कार्यालयले कुनै सेवाग्राहीको आफूसँग सम्बन्धित काम कारोवारका सिलसिलामा देहायका आधारलाई शंकास्पद कारोवार पहिचानका थप आधारको रूपमा लिई वित्तीय जानकारी इकाइ लाई सूचना गर्न सक्नेछ ।

- (१) नेपाल कानून बमोजिम तिर्नु पर्ने कर वा राजश्व नतिरेमा वा छुलेमा वा छुल्ने प्रयास गरेको पाईएमा,
- (२) कर, राजश्व छलीका कारण कर कार्यालयको छानविनमा परेमा वा सो देखिएमा,
- (३) आफनो कारोवार लुकाई कर, राजश्व तिरेमा,
- (४) कर, राजश्व सम्बन्धी कानूनी व्यवस्थाको पालना नगरेको पाइएमा,
- (५) आफनो कारोवार कम देखाई वा अस्वभाविक रूपमा टुक्रा टुक्रा गरी कर तिर्न आएमा,
- (६) कार्यालयमा बुझाईएको वित्तीय विवरण अविश्वसनीय वा गलत भएमा वा सो बारम्बार फेरेमा,
- (७) फर्म, कम्पनी वा संस्थाको हैसियत कमजोर हुदै जाने र सोमा संलग्न करदाताको आर्थिक हैसियत बढदै गएको लागेमा वा देखिएमा,
- (८) गैर कानूनी काम गरी कर तिर्न आएको देखिएमा,
- (९) अस्वभाविक वा विश्वास गर्न सकिने आधार नै नभई आय नभएको देखाएमा,
- (१०) काम कारोवार वा आय आर्जन भन्दा अस्वभाविक रूपमा बढी कर, राजश्व तिर्न चाहेमा वा तिरेमा,
- (११) मनासिव कारण बिना संस्थागत करदाताको ऋणको रकम मात्र बढदै जाने र आम्दानी घट्टै जाने गरेको पाइएमा,
- (१२) फर्म, कम्पनी वा संस्थाको आर्जन राम्रो भएता पनि सोमा संलग्न सेवाग्राहीहरुको हैसियतमा तात्त्विक परिवर्तन भएको नदेखिई शंका लागेमा,
- (१३) फर्म, कम्पनी वा संस्थाको शेयर अस्वभाविक रूपमा खरिद बिक्री, नामसारी, हस्तान्तरण भई कर, राजश्व छलीको शंका सिर्जना गरेमा वा एउटै व्यक्ति कर छुल्ने उद्देश्यले नयाँ नयाँ कम्पनी खोली काम कारोवार गरिरहेको शंका लागेमा,
- (१४) फर्म, कम्पनी वा संस्थाको देखिने लगानीकर्ता र वास्तविक लगानीकर्ता वा हिताधिकारी फरक भएको शंका लागेमा,
- (१५) सम्बन्धित प्रचलित कानून बमोजिम कर कार्यालय आफैले पहिचान गरेका अन्य आधारमा ।

९. भन्सार कार्यालयसँग सम्बद्ध बिषयमा शंकास्पद काम कारोवार पहिचानका थप आधार

भन्सार कार्यालयले कुनै सेवाग्राहीको आफूसँग सम्बन्धित काम कारोवारका सिलसिलामा देहायका आधारलाई शंकास्पद कारोवार पहिचानका थप आधारको रूपमा लिई वित्तीय जानकारी इकाइलाई सूचना गर्न सक्नेछ ।

- (१) भन्सार छल्ने उद्देश्यले कम विजक तयार गरी ल्याएको शंका लागेमा, सोको कारणले छानविनमा परेमा वा सो देखिएमा,
- (२) अनुमति प्राप्त वा विजक भन्दा फरक वस्तु ल्याए लगेमा वा त्यस्तो प्रयास गरेमा वा मनासिव कारण बिना मात्रा फरक गरेको पाइएमा,
- (३) आफनो कारोवार कम देखाई वा अस्वभाविक रुपमा टुक्रा टुक्रा गरी कर तिर्न आएमा,
- (४) भन्सार, राजश्व सम्बन्धी कानूनी व्यवस्थाको पालना नगरेको वा त्यस्तो प्रयास गरेको पाइएमा,
- (५) कार्यालयमा बुझाईएको वित्तीय विवरण अविश्वसनीय वा गलत भएमा वा सो बारम्बार फेरेमा,
- (६) स्वभाविक आर्थिक हैसियत भन्दा अस्वभाविक कारोवार वा विश्वास गर्न सकिने आधार नै नभई गरेको देखिएमा देखाएमा,
- (७) काम कारोवार वा आय आर्जन भन्दा अस्वभाविक रुपमा बढी कर, राजश्व तिर्न चाहेमा वा तिरेमा,
- (८) अवैध वस्तु ओसार पसार गर्न खोजेको वा प्रयास गरेको पाइएमा,
- (९) सम्बन्धित प्रचलित कानून बमोजिम भन्सार कार्यालय आफैले पहिचान गरेका अन्य आधारमा ।

१०. महानगरपालिका, उपमहानगरपालिका, नगरपालिका कार्यालयसँग सम्बद्ध बिषयमा शंकास्पद काम कारोवार पहिचानका थप आधार

महानगरपालिका, उपमहानगरपालिका र नगरपालिका कार्यालयहरूले कुनै सेवाग्राहीको आफूसँग सम्बन्धित काम कारोवारका सिलसिलामा देहायका आधारलाई शंकास्पद कारोवार पहिचानका थप आधारको रुपमा लिई वित्तीय जानकारी इकाईलाई सूचना गर्न सक्नेछ ।

- (१) प्रचलित कानून बमोजिम कसैले घर वा अन्य कुनै निर्माणको नक्सा स्वीकृति नगराई निर्माण कार्य गरेको पाइएमा,
- (२) कसैले गर्न खोजेको निर्माणको लागतको चित्त बुझ्दो श्रोत नभएको वा नखुलाएमा वा निजको सामान्य आर्थिक हैसियत वा आय भन्दा अस्वभाविक रुपमा बढीको निर्माण गर्न लागेको देखिएमा,
- (३) सामान्य आर्थिक हैसियत वा आय भन्दा अस्वभाविक रुपमा बढीको घर कसैले खरिद गरी नक्सा नामसारी गर्न आएको शंका लागेमा वा देखिएमा,
- (४) सम्बन्धित प्रचलित कानून बमोजिम आफैले पहिचान गरेका अन्य आधार भएमा ।

११. सीमा तथा शंकास्पद कारोवारको विवरण तथा सूचना पठाउने सम्बन्धी व्यवस्था

११.१ शंकास्पद कारोवारको विवरण पठाउनका लागि कारोवार रकममा कुनै सीमा रहने छैन ।

११.२ सीमा कारोवारको विवरण दिनु पर्ने सूचक संस्थाले सो कारोवार भएको मितिले सात दिन भित्र र शंकास्पद कारोवारको हकमा तत्काल वित्तीय जानकारी इकाईलाई जानकारी तथा सूचना दिनु पर्नेछ ।

११.३ सूचक संस्थाले शंकास्पद कारोवार भनी जाँचबुझ गरेका तथा वित्तीय जानकारी इकाईलाई दिएका जानकारीको अभिलेखको छुट्टै पुस्तिका खडा गरी कार्यान्वयन अधिकृत वा प्रमुखले राख्नु पर्नेछ ।

१२. जोखिमको वर्गिकरण

१२.१ सूचक संस्थाले आफ्ना सेवाग्राही, कारोवारको मात्रा, प्रकृति र क्षेत्र हेरी ती कारोवारमा अन्तरनिहित जोखिमलाई पहिचान गरी जोखिमको वर्गिकरण गर्नु पर्नेछ । यसरी वर्गिकरण गर्दा कम्तीमा देहाय बमोजिम गर्नु पर्नेछ :-

- (१) अत्याधिक जोखिम,
- (२) जोखिमयुक्त ,
- (३) सामान्य जोखिम ।

१२.२ सूचक संस्थाले देहाय बमोजिमका ग्राहक तथा कारोवारलाई अत्याधिक जोखिम अन्तर्गत राख्नु पर्नेछ:

- (१) आतङ्क, आतंककारी गतिविधि, आतंकवादी संगठन, संगठित अपराध, लागू औषध लगायत अन्य कुनै पनि किसिमका अपराधिक कार्यलाई प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष सहयोग पुऱ्याउनेसँग सम्बन्धित र त्यस्तो कारोवार,
- (२) राजनैतिक, व्यवसायिक, सामाजिक, वित्तीय, प्रशासनिक आदि क्षेत्रमा उच्च तहमा रहेका स्वदेशी वा विदेशी नागरिक तथा थाहा भएसम्मका निजका परिवार, निजका नातेदार वा निहरुसँग सम्बद्ध फर्म, कम्पनी वा संघ संस्थासँग सम्बन्धित कारोवार,
- (३) आफ्नो नियामक वा निरिक्षण गर्ने निकाय नभएका फर्म, कम्पनी, संस्था वा निकाय र त्यस्तो कारोवार,
- (४) आमने समाने नभई हुन सक्ने कारोवार,
- (५) गैर आवासिय सेवाग्राहीको कारोवार,
- (६) सम्पत्ति शुद्धिकरण र आतङ्कवादी क्रियाकलाप रोक्ने सम्बन्धमा आवश्यक मापदण्ड नअपनाएका देशका नागरिक वा अन्यको कारोवार,
- (७) संयुक्त राष्ट्र संघ वा अन्य अन्तर सरकारी अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाले आर्थिक नाकाबन्दी लगाएको वा खबरदारी गरेका राष्ट्रका नागरिक वा अन्य सँगको कारोवार,
- (८) सम्पत्ति शुद्धिकरण र अन्य वित्तीय अपराधमा संलग्न भएको भनी आम संचार माध्यममा चर्चा पाएका सेवाग्राहीहरु,
- (९) सूचक संस्थाको कार्यक्षेत्र भित्र हुने गरेका काम कारवाही आदिका आधारमा बढी शंका गर्नु पर्ने कारोवार, सेवाग्राही वा संस्था,
- (१०) कुनै स्थायी संरचना नभएका नाम मात्रका कम्पनीहरु,
- (११) कर, भन्सार, दस्तुर वा अन्य राजश्व आदि बढी छली, हिनामिना गर्न गराउने भनी बुझिएका/सुनिएका र सो सँग कुनै पनि प्रकारले सम्बन्धितसँगको कारोवार,
- (१२) गैर वित्तीय संस्थाहरु जस्तै क्यासिनो, घरजग्गा, बहुमुल्य पत्थर धातु, ट्राभल्स एजेन्सी वा नियमन नगरिने पेशामा संलग्न व्यवसाय वा व्यवसायीका कारोवार,
- (१३) शंकास्पद कारोवार पहिचान गर्न सकिने आधार मध्येका कारोवार,
- (१४) सूचक संस्था आफैले उपयुक्त ठानेका अन्य कारोवार ।

१२.३ सूचक संस्थाले देहाय बमोजिमका सेवाग्राही र कारोवारलाई जोखिमयुक्त ग्राहक तथा कारोवार अन्तर्गत राख्नु पर्नेछ ।

- (१) प्रविधिको दुरुपयोगबाट हुन सक्ने कारोवार,
- (२) नियामक निकाय नभएका फर्म, कम्पनी, संस्था वा व्यवसायीका कारोवार,

- (३) आफ्नो वित्तीय अवस्था सम्बन्धी विवरण नियमित प्रकाशन नगर्ने वा गर्नु नपर्ने फर्म, कम्पनी, संस्था वा व्यवसायीका कारोवार,
 - (४) प्रायः नगदमै कारोवार हुने व्यवसाय तथा सोसँग सम्बन्धित कारोवार,
 - (५) गैर नाफामूलक स्वदेशी तथा विदेशी गैर सरकारी संस्था तथा सोसँग सम्बन्धित कारोवार,
 - (६) सूचक संस्था आफैले उपयुक्त ठानेका अन्य कारोवार ।
- १२.४ सूचक संस्थाले देहाय बमोजिमका सेवाग्राही र कारोवारलाई सामान्य जोखिमयुक्त ग्राहक तथा कारोवार अन्तर्गत राख्नु पर्नेछः
- (१) विवरण सार्वजनिक हुने,
 - (२) नियमन, निरीक्षण, सुपरीवेक्षण गरिने,
 - (३) अत्याधिक जोखिम वा जोखिमयुक्त सूचिमा पर्ने वा शंकास्पदकारोवार अन्तर्गत पर्ने बाहेकका अवस्थामा वित्तीय जानकारी इकाईले सीमा कारोवारको सूचना दिन नपर्ने गरी तोकका अन्य सेवाग्राही, संस्था वा सोसँग सम्बन्धित कारोवार ।
- १२.५ सूचक संस्थाले वर्गिकृत कारोवारको समय समयमा समीक्षा गर्नु पर्ने छ र निहित जोखिम अनुसार सूचिमा हेरफेर गर्न सकिने छ ।
- तर अत्याधिक जोखिम भएका कारोवारको भने प्रत्येक तीन तीन महिनामा समीक्षा गर्नु पर्नेछ ।

१३. जोखिम व्यवस्थापन र आन्तरिक निर्देशिका

- १३.१ सूचक संस्थाले अत्याधिक जोखिम भएका सेवाग्राही वा कारोवारको सम्बन्धमा आन्तरिक व्यवस्थापन गर्न, सम्बन्धित निकायमा तत्काल सूचना दिन, अभिलेख राख्न उपयुक्त जोखिम व्यवस्थापन गर्ने संयन्त्र निर्माण गर्नु पर्ने छ ।
- १३.२ सम्पत्ति शुद्धिकरण (मनी लाउण्डरिङ्ग) निवारण ऐन, नियम तथा यस निर्देशनको अधिनमा रही सूचक संस्थाले सम्पत्ति शुद्धिकरण निवारण तथा आतङ्ककारी कार्यमा हुने वित्तीय लगानी रोक्न, जोखिम नियन्त्रण, आन्तरिक नियन्त्रण, ग्राहकको उपयुक्त पहिचान, जानकारी व्यवस्थापन, अभिलेख, शंकास्पद कारोवार पहिचान तथा दिनु पर्ने सूचना विवरण एवम् ऐन, नियम, निर्देशनको पालना सम्बन्धमा आवश्यक निर्देशिका बनाई लागू गरी सोको प्रतिलिपी सहितको जानकारी वित्तीय जानकारी इकाईलाई दिनु पर्नेछ । यस्तो निर्देशिकामा सेवाग्राहीको पहिचान सम्बन्धी कार्यविधि, सेवाग्राही स्वीकार प्रक्रिया, परिचय प्रक्रिया, कारोवार अनुगमन प्रक्रिया र जोखिम व्यवस्थापन प्रक्रिया जस्ता विषय समेत उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

१४. ऐन, नियम, निर्देशनको कार्यान्वयन गर्ने दायित्व

- १४.१ सूचक संस्थाले सम्पत्ति शुद्धिकरण निवारण नियमावली, २०६६ को नियम १० र ११ बमोजिम काम कारवाही गर्ने व्यवस्थाका लागि कार्यान्वयन अधिकृत निजको नाम, ठेगाना, सम्पर्क नम्बर, इमेल लगायतका विवरण वित्तीय जानकारी इकाईमा पठाउनु पर्नेछ ।
- १४.२ सूचक संस्थाले सम्पत्ति शुद्धिकरण (मनी लाउण्डरिङ्ग) निवारण ऐन, नियम वा सो अन्तर्गत जारी भएका निर्देशन, आदेश, परिपत्र तथा सम्बद्ध विषयमा वर्ष भरी भए गरेका काम कारवाहीको वार्षिक प्रतिवेदन तयार पारी आर्थिक वर्ष समाप्त भएको मितिले एक महिना भित्र एक प्रति वित्तीय जानकारी इकाईमा पठाउनु पर्ने छ ।

१५. विवरण पठाउने पद्धति:

- १५.१ सूचक संस्थाले शंकास्पद कारोवारको सूचना तथा विवरण कार्यान्वयन अधिकृत मार्फत वित्तीय जानकारी इकाईमा पेश गर्नु पर्नेछ र सोमा कम्तीमा सम्बन्धित व्यक्तिको नाम, थर, ठेगाना, कारोवार, मिति, सम्बद्ध रकम वा सम्पत्ति, शंका गर्नु पर्ने कारण, सम्बन्धित अन्य व्यक्ति लगायत देखिएका अन्य विवरण समावेश गर्नु पर्ने छ ।
- १५.२ कार्यान्वयन अधिकृतले शंकास्पद वा अन्य कारोवारलाई पत्र वा फ्याक्स, ईमेल जस्ता विद्युतीय संचार माध्यमबाट वित्तीय जानकारी इकाईलाई प्रदान गर्न सकिनेछ । फ्याक्स, ईमेल जस्ता माध्यमबाट जानकारी प्रदान गरिएको भएमा तत्काल अन्य माध्यमबाट सोको पुष्टी गर्नु पर्नेछ ।
- १५.३ वित्तीय जानकारी इकाईलाई दिइएको विवरणमा कुनै कुरा छूट भएमा वा त्यस्तो कारोवार गर्दाका समयमा सम्बन्धित सेवाग्राहीले पेश गरेको विवरण वा जानकारी भन्दा फरक विवरण वा जानकारी पछि प्राप्त भएमा सोको जानकारी वित्तीय जानकारी इकाईलाई तुरुन्त दिनु पर्नेछ ।

१६. जानकारी तथा तालिम

सूचक संस्थाले सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतंककारी गतिविधीमा हुने लगानी नियन्त्रण गर्न आवश्यक पर्ने सम्पूर्ण कुराहरुको आन्तरिक व्यवस्थापन गर्ने तथा सो कार्यका लागि आफ्ना पदाधिकारी वा कर्मचारीहरुलाई आवश्यक तालिम एवं जानकारीको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

१७. गोप्यता भङ्ग गर्न नहुने

सूचक संस्था वा सोको कुनै पनि कर्मचारी, पदाधिकारी वा प्रतिनिधिले वित्तीय जानकारी इकाईलाई प्रदान गरेको सूचना, जानकारी, अनुसन्धान तथा तहकिकातको सिलसिलामा वा आफ्नो कर्तव्य पालन गर्दा ज्ञात हुन आएको कुनै पनि तथ्य वा दाखिला भएको कुनै लिखतको गोप्यता प्रचलित कानूनले बाध्य गरेको अवस्थामा बाहेक अन्य अवस्थामा भङ्ग गर्नु वा ग्राहक लगायत अन्य कोही कसैलाई कुनै पनि तरिकाबाट जानकारी दिनु हुदैन ।

१८. जरिबाना र कारवाही

सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनि लाउन्डरिङ्ग) निवारण ऐन, २०६४ तथा सो अन्तर्गत जारी भएको नियम, विनियम, निर्देशन वा आदेश बमोजिम तोकिएको समयमा वित्तीय जानकारी इकाईलाई जानकारी उपलब्ध नगराएमा उक्त ऐन बमोजिम कारवाही हुनेछ ।

नोट: विवरण पठाउदा देहाय बमोजिमको ठेगानामा पठाउनु पर्नेछ ।

नेपाल राष्ट्र बैंक

वित्तीय जानकारी इकाइ

बालुवाटार, काठमाण्डौ

फोन: ४४१९८०४, ४४१९८०५, ४४१९८०७ (Ext. ४१४, ४१७, ४१८)

फ्याक्स: ४४४१०५१

इमेल: reportfiu@nrb.org.np